

Подолання зазначеної ситуації можливо лише тоді, коли макроекономічна політика уряду буде спрямована не на реалізацію економічних інтересів конкретних лобістських угруповань у певній заданій ситуації, а керуватиметься довгостроковими інтересами загальнодержавного розвитку. Зазначена стратегія повинна забезпечити поступове зменшення надмірної залежності національної економіки від міжнародних чинників до прийняттого рівня, який дозволив би мінімізувати негативні ризики економічного розвитку країни, зумовлені закономірностями прояву процесу світової глобалізації.

Література

1. Понижательные риски для мировой экономики уменьшились, но подъем останется слабым — Moody's [Электронный ресурс]. — Режим доступа: news.finance.ua/ru/~1/0/all/2013/02/16/296522
2. Единое министерство финансов Европы появится в 2018 году [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://finance.obozrevatel.com/analytics-and-forecasts/27906-edinoe-ministerstvo-finansov-evropyi-poya9vitsya-k-2018g.htm>
3. Пасховер А. Так загибалась сталь / А. Пасховер // Кореспондент. — 2012. — 28 декабря. — С. 32.
4. Украина потеряла баланс [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://finance.eizvestia.com/full/ukraina-poteryala-balans>
5. Кендюхов О. Економіка-2013: одужання чи прогресуюча хвороба? [Електронний ресурс]. — Режим доступу: pravda.com.ua/news/2013/24/01/

Дем'янчук Д. О.,

аспірант,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

СУВЕРЕННІ ФОНДИ ДОБРОБУТУ В АНТИКРИЗОВОМУ УПРАВЛІННІ

Світова сучасна фінансова криза 2008—2009 рр., яка поступово переросла в економічну кризу, прояви і наслідки якої відчуває вся світова економіка і в теперішній час, підтвердила неспроможність ринкового регулювання процесів відтворення національ-

ної економіки. Як відзначає проф. І.Й. Малий, «аналіз антикризових заходів, що проводяться в розвинених країнах, характеризує одну важливу особливість — активізацію ролі держави як визначального та вирішального інституту в системі заходів антикризового управління економікою... не ринок, а держава була й залишається головним організуючим началом стабільного функціонування національної економіки та досягнення суспільного добробуту... Важливим... є сприйняття положення про державне антикризове управління економікою, а не її регулювання, що обумовлено наступним... По-перше, в умовах кризи потрібні активні дії держави, а не рекомендації. По-друге, в умовах поглиблення глобалізації національні економіки країн перетворились у конкурентних гравців на світовому ринку, де паралельно вже господарюють транснаціональні корпорації. По-третє, технологічна та інформаційна революції супроводжуються ствердженням нових взаємовідносин між суб'єктами господарювання як по вертикалі, так і по горизонталі. Активний розвиток мережевих структур сприяють прискоренню мобільності руху особливо фінансового капіталу, ... створюють умови фінансових спекуляцій і мутації державних та економічних інститутів» [1, с. 84—85].

На нашу думку, антикризове управління можна розглядати як ключову складову антициклічного управління; як свідомі цілеспрямовані дії держави, могутніх корпорацій, наднаціональних органів щодо економічної кризи з метою зменшення глибини такої кризи, прогнозування та пом'якшення її проявів, стабілізації економічного розвитку, усунення наслідків кризи, контролю щодо запобігання повторення та повернення нових кризових явищ в економіці. Антикризове управління повинне, перш за все, виявити причини кризи для розробки та ефективної реалізації механізму її подолання.

Антикризове управління є складовою частиною державного управління. «Логіка антикризового державного управління базується на його складових: організація, контроль, регулювання, прогнозування та мотивація» [1, с. 87].

Серед інструментів державного антикризового регулювання, які застосовували усі провідні країни світу протягом ХХ ст., найефективнішими виявились інструменти монетарного характеру (зменшення процентної ставки, зниження норми обов'язкових банківських резервів і т. ін.), фіскального характеру (зниження ставок податків на прибутки підприємств і доходи громадян, збільшення державних витрат і т. ін.) та заходи, які пожвавлювали інвестиційну діяльність у країні (політика прискореної амортиза-

ції, структурна і науково-технічна політика і т. ін.). У цілому всі ці заходи були направлені на регулювання грошової пропозиції, податкових надходжень, державних видатків, доходів корпорації, особистих доходів населення. Практичне використання антикризового інструментарію здійснювалось або через реалізацію дискреційних заходів макроекономічної політики, або через автоматичні ринкові стабілізатори.

Економісти вважають, що найефективнішими антикризовими заходами у короткостроковому періоді є заходи фіскальної та монетарної політики. Фіскальні інструменти стимулюють економічне зростання, монетарні інструменти регулюють темпи інфляції, але у довгостроковому періоді монетарні і фіскальні заходи «...можуть призвести до небажаних наслідків. За умов уповільнення НТП монетарне та фіскальне регулювання не в змозі змінити потенційні можливості економіки у довгостроковому періоді» [2, с. 248].

Потенційні можливості економіки на довгострокову перспективу, можливості стабільного, динамічного економічного розвитку з мінімальними негативними впливами і наслідками криз і циклічності взагалі значною мірою залежать від національних заощаджень.

Проф. Ан. Гальчинський відзначає у своїй монографії «Криза і цикли світового розвитку»: «...економічною основою кризи 2008—2009, як і фінансових криз попередніх років, стало небезпечне (в багатьох аспектах — штучне) розмежування відповідних ланок відтворювального процесу, який є системно цілісним за своєю специфікою... Фінансовий пузир лопає тоді, коли відокремлення фінансового сегмента від своєї материнської основи — виробничого сектора економіки сягає критичних параметрів» [3, с. 57—58].

На нашу думку, необхідний та оптимальний обсяг заощаджень у суспільстві, на рівні всіх суб'єктів економіки, є найважливішим чинником подолання штучного розмежування та відокремленості фінансового сектору від реальної економіки.

Вирішення сучасних проблем, які проявилися у фінансово-економічній кризі 2008—2009 рр., у значній мірі залежить від інституційних перетворень. Глобальна світова фінансова криза вимагає впровадження нових інституційних інструментів, інституційних регуляторів для сучасних нерегульованих фінансово-економічних відносин.

Необхідно розрізняти антикризове управління у вузькому розумінні (це управління економічними процесами під час кризи), і в широкому розумінні (впровадження антикризових стабілізаторів).

рів економіки). До таких антикризових стабілізаторів треба віднести формування вагомого стабілізаційного фонду (фонду національних заощаджень, фонду національного добробуту), кошти якого мають витратитися на формування інноваційно-інвестиційної моделі розвитку економіки, становлення нового технологічного укладу, розвиток реального сектору економіки, інституціональне реформування національної економіки.

В економічній літературі можна зустріти різні назви, які позначають державні фонди фінансових ресурсів: державні резервні накопичувальні фонди; фонди природних ресурсів; сировинні фонди; нафтові фонди; стабілізаційні фонди; суверенні фонди; державні інвестиційні фонди; фонди майбутніх поколінь; фонди суверенного добробуту. Необхідно зазначити, що донедавна усі державні резервні фонди переважно називали стабілізаційними фондами. Зараз фонди державних фінансових резервів (незалежно від їх певної назви або цілей) у різних країнах світу мають загальну назву — «фонди суверенного добробуту» (sovereign wealth funds). Це поняття було вперше використано у 2005 р. [4], і стало широкоживаним і популярним з кінця 2007 — початку 2008 рр. [5].

Прийняття узагальненої назви свідчить про те, що завдання «фондів суверенного добробуту» (SWFs) більш широкі ніж просто слугувати антикризовим механізмом у період спаду і застою. До завдань SWFs належать:

- пом'якшення кризових явищ в економіці, згладжування коливань у коротко- та довгостроковій перспективі;
- накопичення грошових коштів для майбутніх поколінь;
- ефективне управління державними фінансовими активами, частиною золотовалютних резервів;
- забезпечення протидії явищам макроекономічної нестабільності;
- потужна підтримка у реалізації стратегічних інвестиційних та інноваційних проектів.

У сучасних дослідженнях SWFs є розуміння необхідності створення та накопичення стабілізаційних ресурсів під час економічного піднесення, великого припливу доходів від експорту певних сировинних товарів для їх використання при спаді в економіці та після вичерпання високоприбуткових природних ресурсів країни. Тобто, через стабілізаційні державні нагромадження повинна забезпечуватися підтримка сталого рівня державних доходів в умовах значних коливань цін на сировинні товари, а також для зменшення інфляції і пов'язаних з нею негативних впливів на галузі економіки.

У вітчизняних наукових публікаціях стосовно перспектив функціонування і наповнення Стабілізаційного фонду України є різні точки зору: від сумнівів щодо наповнення цього фонду грошима (Україна не має постійних джерел наповнення цього фонду із-за хронічного бюджетного дефіциту, відсутності вагомого сировинного експорту, слабкості сприятливого інвестиційного клімату, від'ємного сальдо торгівельного балансу, до всіх цих негараздів ще й додається таке «лихо», як високий рівень корупції) [6, с. 2—4; 7], до впевненості у можливості накопичення грошей у Стабілізаційному фонді, але після того, як Україна пройде нинішню фінансову кризу і вступить у фазу економічного підйому [8, с. 216—222]. «В економічній літературі вважається обґрунтованою теза про те, що для забезпечення інноваційного розвитку економіки зростання державних витатків не повинно перевищувати зростання продуктивності праці... за дотримання зазначеної вимоги держава за 2000—2007 рр. змогла б накопичити у стабілізаційному фонді 246 млрд грн, що в 25 разів перевищує суму, затверджену у Державному бюджеті України на 2009 рік. Ця сума дійсно стала б вагомим чинником стабілізації вітчизняної економіки в умовах фінансової кризи» [8, с. 220].

Ми вважаємо, що формування постійного стабілізаційного фонду, визначення джерел його наповнення, напрямків використання набуває значної актуальності, особливо в умовах дестабілізаційного впливу глобальних циклічних і кризових явищ на економіку України. Перш ніж створювати і наповнювати стабілізаційний фонд, Україні потрібно подолати наслідки світової фінансової кризи і увійти у фазу економічного пожвавлення і піднесення.

Література

1. І.Й.Малий. Інституційні зміни та довіра в системі антикризового управління економікою України // Державне антикризове управління національною економікою: світовий досвід та проблеми в Україні // Формування ринкової економіки. Збірник наук. праць. Спец. вип. — К.: КНЕУ, 2010.

2. Державне антикризове управління національною економікою: світовий досвід та проблеми в Україні // Формування ринкової економіки. Збірник наук. праць. Спец. випуск. — К.: КНЕУ, 2010.

3. А. Гальчинський. Криза і цикли світового розвитку. — К.: АДЕФ-Україна, 2009.

4. Who holds the wealth of nations? / Central Banking Journal. May 2005. Vol.15, No 4 / Andrew Rozanov [Електрон. ресурс].— Режим доступу: <http://www.centralbanking.com/central-banking-journal>

5. The Brave New World of Sovereign Wealth Funds / University of Pennsylvania research 2010 [Електрон. ресурс].— Режим доступу: <http://knowledge.wharton.upenn.edu/papers/download/>

6. Некошельный фонд / Фондовый рынок. — 2009. — №47.

7. О.І.Підгурська. Сутність та етапи розвитку фондів суверенного добробуту // Електронне фах. наук. видання «Ефективна економіка». — 2012. — №10.

8. Борейко В.І. Стабілізаційний фонд як засіб захисту економіки України // Актуальні проблеми економіки. — 2009. — №7 (97).

Долинко В. В.,

к.э.н., доцент,

Крымский экономический институт

ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана»,

Байракова И. В.,

к.э.н, доцент,

Крымский экономический институт

ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана»,

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ ОТКРЫТОЙ ЭКОНОМИКИ

Открытая экономика является актуальной экономической проблемой особенно в начале XXI века. Это объясняется тем, что современные страны мира находятся в тесной экономической взаимосвязи и взаимозависимости между собой, которая проявляется в мировой хозяйственной деятельности людей. В экономической литературе мы очень часто сталкиваемся с такими категориями, как: мировое хозяйство, международная экономика, мировая экономика и т.д.

Мировое хозяйство сегодня — это сложный конгломерат международных экономических отношений различных национальных хозяйств. Ни одна страна в мире, сегодня, не может индивидуально производить весь перечень товарной продукции из-за различных проблем связанных с капиталом, рабочей силой, природными ресурсами и т.д. Именно поэтому страны вступают в международное сотрудничество по производству, обмену, расп-